

Област Варна

▶ Население (2015)	473 365
▶ Територия (кв.км)	3819,5
▶ Брой на населените места	159
▶ Дял на населението в градовете (%)	83,5

Общ преглед

Област Варна се нарежда на трето място в страната (след столицата и Стара Загора) по благосъстояние, измерено чрез БВП на човек от населението през 2014 г. Доходите на домакинствата също се задържат над средните и през 2015 г., но заплатите остават по-ниски. През 2015 г. пазарът на труда в област Варна се подобрява значително. Инвестиционната активност остава сравнително висока, но усвояването на европейски средства от общинските администрации в областта е под средното за страната. Варна е важен транспортен център. Демографската картина в област Варна продължава да е по-благоприятна

от тази в страната. Делът на децата, посещаващи прогимназия, продължава да е сравнително нисък, а делът на отпадналите е по-голям от този за страната. Зрелостниците се представят добре на матурите, а Варна е на едно от челните места в България по брой на студентите спрямо населението. Правораздаването в областта също получава сравнително добра оценка, но регистрираните престъпления, отнесени към населението, продължават да са над средните за страната, а разкриваемостта им да е сравнително ниска. Областта е на второ място по посещения на кината след столицата.

ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ

Доходи и условия на живот

Пазар на труда

Инвестиции

Инфраструктура

Данъци и такси

Администрация

СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ

Демография

Образование

Здравеопазване

Сигурност и правосъдие

Околна среда

Култура

ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ ●●●●

Доходи и условия на живот ●●●

Област Варна се нарежда на трето място в страната (след столицата и Стара Загора) по благосъстояние, измерено чрез БВП на човек от населението през 2014 г. – 12 096 лв. при 11 574 лв. средна стойност за страната. Доходите на домакинствата също се задържат над средните и през 2015 г., а ръстът им през последните години е съизмерим със средния в страната. Заплатите обаче остават по-ниски, след като още в началото на кризата средната работна заплата в страната изпревари тази в област Варна. През 2014 г. средната годишна брутна заплата на наетите по трудово и служебно правоотношение във Варна е 9272 лв. при 9860 лв. в страната.

В областта около половината от населението живее с материални лишения спрямо 1/3 за страната. Както и в страната като цяло, бедните са малко над 1/5 от местното население.

Пазар на труда ●●●●

През 2015 г. пазарът на труда в област Варна се подобрява значително. Коефициентът на икономическа активност се повишава с 4,8 пр.п. и достига до 72,6%, като изпреварва средната стойност за страната (69,3%). Варна е и областта с най-голям ръст на заетостта спрямо предходната година – коефициентът на заетост нараства с 6,6 пр.п. до 68,4% при 62,9% за страната, а безработицата намалява с 3,0 пр.п. до 5,7% при 9,1% за страната.

Добрата образователна структура на населението създава условия за по-нататъшно нарастване на заетостта. През 2015 г. населението на възраст между 25 и 64 години с висше образование е 30,6% (при 27,5% за страната), а това с основно и по-ниско образование – 15,5% (при 18,1% за страната).

Коефициентът на демографско заместване в областта също е относително по-благоприятен от този в страната. През 2015 г. на всеки 100 души, на които им предстои пенсиониране в следващите няколко години, отговарят 68,5 младежи, които ще се включат на пазара на труда. За сравнение за страната това съотношение е 63,5%.

Инвестиции ●●●●

Инвестиционната активност в област Варна остава сравнително висока. През 2014 г. в областта действат 67 предприятия на 1000 души от населението (при 53 за страната), разходите за придобиването на дълготрайни материални активи са съизмерими със средните, а чуждестранните преки инвестиции достигат 1,7 млрд. евро с натрупване, или 3547,4 евро/човек при 3006,6 евро/човек за страната.

Администрациите на варненските общини се отличават с относително слабо усвояване на европейски средства. Към 31 май 2016 г. изплатените суми по договори на общините като бенефициенти по оперативните програми е 607,5 лв./човек при 688,8 лв./човек за страната. Най-много средства е усвои-

ла община Бяла (4390,9 лв./човек), а най-малко – община Дългопол (110,0 лв./човек).

Инфраструктура ●●●●

Варна е важен транспортен център и гъстотата на пътната и железопътната мрежа в областта е по-висока от тази в страната. Значително по-голям е и делът на автомагистралите и първокласните пътища в републиканската пътна мрежа – 27,4% при 18,1% за страната през 2014 г. Същевременно делът на пътищата в добро състояние е незначително по-висок от този в страната, въпреки че се подобрява постоянно през последните няколко години. През 2015 г. делът на пътищата с добро качество на пътната настилка достига 44,4% при 40,7% за страната. Основно предизвикателство пред пътната инфраструктура на областта остава незавършената магистрала „Хемус“, която ще свързва Варна със София.

Данъци и такси ●

При почти всички разглеждани местни данъци и такси общините в област Варна поддържат по-високи ставки и през 2016 г. Най-голяма разлика със средните за страната стойности се наблюдава при годишния патентен данък за търговия на дребно, като в община Варна ставката продължава да е максимална – 20 лв./кв.м. Най-ниската ставка има в община Ветрино – 4 лв./кв.м.

Единствено осреднената стойност на таксата за битови отпадъци за юридически лица в общините от област Варна е по-ниска от средната за страната. Най-нисък е размерът ѝ в община Аврен (3,0‰), а най-висок – в Дългопол (9,2‰).

Администрация ●●●

Област Варна получава противоречиви резултати в тази категория. От една страна, самооценката на общините за електронното правителство е по-ниска от средната в страната през 2016 г. – 2,4 точки (от максимум 5) при 2,7 точки за страната. От друга страна, оценката за предоставянето на услуги на „едно гише“, въпреки че намалява през 2016 г., остава над средните стойности за страната – 3,0 точки при 2,6 за страната.

Местната администрация в общините в област Варна се отличава с по-голяма прозрачност в сравнение с останалите общини в страната през 2016 г. и получава 56,6% в Рейтинга на активната прозрачност на органите на местно самоуправление на Фондация „ПДИ“ при 54,2% за страната. Най-високи резултати показват общините Аврен, Аксаково и Провадия – над 60%, а най-ниски – общините Вълчидол, Дългопол и Суворово, които получават под 40%. Същевременно Варна получава по-ниска от средната за страната оценка в Индекса на Местната система за почтеност на Асоциация „Прозрачност без граници“.

СОЦИАЛНО РАЗВИТИЕ ●●●●

Демография ●●●●

Демографската ситуация в област Варна продължава да е сравнително по-благоприятна от тази в страната, но и тук коефициентът на естествен прираст е отрицателен и се влошава няколко години поред. Неговата стойност през 2015 г. е -3,5 ‰ при -6,2 ‰ за страната. Варна е и една от малкото области, която привлича население от другите области. През 2015 г. коефициентът на механичен прираст е положителен със стойност 1,6‰.

Сравнително голяма част от населението на областта живее в градовете, въпреки че през 2015 г. делът на градското население намалява за разлика от тенденцията през последните 10–15 години в областта и в страната. През 2015 г. 83,5% от населението в област Варна живее в градовете при 73,1% за страната. Гъстотата на населението също е по-висока от тази в страната.

Образование ●●●●

След постоянен спад на коефициента на записване на населението в V–VIII клас Варна за близо десетилетие се превръща от област със сравнително голям дял на посещаващите училище в областта с най-малък коефициент на записване през 2014 г. – 73,5%. През 2015 г. за първи път обаче се забелязва увеличаване на дела на записалите се и коефициентът за областта достига 75,5% при 78,3% за страната. В допълнение делът на отпадналите от основното и средното образование е сравнително висок, а Варна продължава да е сред областите с най-малко преподаватели в училищата спрямо учениците.

Зрелостниците се представят добре на матурите по БЕЛ и през 2016 г. Средната оценка в област Варна е 4,38 при 4,17 за страната, а делът на слабите оценки е 5,39% при 8,73% за страната.

Университетите в областта поставят Варна на едно от челните места в България по брой на студентите спрямо населението и през 2015 г.

Здравеопазване ●●●●

Сравнително добрата оценка на област Варна в тази категория се дължи най-вече на достъпа на населението до лекари. Във Варна на всеки общопрактикуващ лекар отговарят 1547 души от населението при 1619 за страната, а на един лекар от водеща специалност – 447 души при 544 души за страната през 2015 г.

Въпреки това леглата в МБАЛ спрямо населението в областта са по-малко от средния им брой в страната. Делът на постъпилите болни за лечение също е значително по-малък от този за страната (175 на 1000 души население при

232 на 1000 души за страната), което предполага, че част от населението търси здравни грижи извън областта.

Сигурност и правосъдие ●●●●

Областта се характеризира със сравнително висока пресъдност, но и с голям брой наказателни съдии, което води до относително ниска натовареност на съдиите. Това води и до бърза работа на наказателните съдии в Окръжния съд – наказателните дела, приключили в 3-месечен срок, достигат 93% (при 88,1% за страната), а делът на висящите дела намалява до 7,2% (при 9,4% за страната).

Същевременно регистрираните престъпления остават по-високи от средните в страната спрямо населението. През 2015 г. в област Варна са регистрирани 15,9 престъпления срещу личността и собствеността на 1000 души от населението при 13,6 на 1000 души средно за страната. Делът на разкритите престъпления в областта се увеличи от 25,8% през 2014 г. до 30,4% през 2015 г., но остава под средните стойности за страната – 39,2% през 2015 г.

Околна среда ●●●●

Делът на населението в селища с обществена канализация, както и това с достъп до канализация, свързано с ПСОВ, в област Варна се задържа на 86,2% през 2014 г., докато в страната достига съответно 74,9 и 56,8%.

Област Варна продължава да се характеризира със сравнително мръсен въздух. През 2014 г. емисиите на въглероден диоксид в атмосферата са 1106,3 т/кв.км, или близо 4 пъти над средните 314,5 т/кв.км за страната. Варна е и сред областите с най-голям обем на битовите отпадъци спрямо населението – през 2014 г. 546 кг на човек при 442 кг на човек в страната.

Култура ●●●●

След столицата област Варна отбелязва най-много посещения в кината. През 2015 г. 1185 на 1000 души от населението са посетили кината при 744 посещения за страната. В същото време посещенията в музеите са двойно по-малко от тези за страната – 355 на 1000 души при 664 на 1000 души за страната. По-малко посещения са отчетени и в театрите и библиотеките, въпреки че посещенията в театрите в областта отбелязват ръст за четвърта поредна година и достигат 283 на 1000 души при 302 на 1000 души за страната.

През 2015 г. посещенията в библиотеките се задържат на нивото си от 2014 г. – 350 на 1000 души от населението при 583 на 1000 души за страната.

Ключови показатели за област Варна

Индикатори на икономическото развитие	2010	2011	2012	2013	2014	2015
БВП на глава от населението (лв., текущи цени)	9950	10 911	11 395	11 235	12 096	n.a.
Средногодишен доход на лице от домакинството (лв.)	3735	3739	4306	4912	5008	5168
Средна годишна брутна заплата на нает (лв.)	7533	8144	8562	8922	9272	n.a.
Относителен дял на бедните спрямо линията на бедност за страната (%)	18,9	20,1	23,1	21,9	n.a.	n.a.
Коефициент на икономическа активност на населението на 15–64 години (%)	64,9	63,1	64,8	67,0	67,8	72,6
Коефициент на заетост на населението на 15–64 години (%)	59,4	56,6	54,1	57,8	61,8	68,4
Коефициент на безработица на населението на 15–64 години (%)	8,2	10,3	16,4	13,7	8,7	5,7
Дял на населението с висше образование, 25–64 години (%)	25,6	25,4	26,0	31,4	33,8	30,6
Брой на нефинансовите предприятия на 1000 души от населението	71	65	66	66	67	n.a.
Разходи за придобиване на дълготрайни материални активи (лв./човек)	2406	2299	2137	2385	2323	n.a.
Чуждестранни преки инвестиции в предприятията от нефинансовия сектор с натрупване (евро/човек)	3292	3162	3105	3005	3547	n.a.
Дял на домакинствата с достъп до интернет (%)	28,1	40,1	51,3	57,1	58,9	57,8
Дял на пътната настилка в добро състояние (%)	23,1	36,7	39,0	42,6	43,5	44,4
Покритие на кадастъра (%)	11,1	11,1	11,1	11,4	11,9	17,5

Индикатори на социалното развитие	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Коефициент на естествен прираст на населението (‰)	–1,1	–1,5	–2,1	–2,4	–2,7	–3,5
Коефициент на механичен прираст на населението (‰)	0,3	0,5	–0,2	3,8	2,1	1,6
Среден успех от матурите по БЕЛ	4,4	4,5	4,2	4,4	4,3	4,4
Процент оценки на матурите по БЕЛ под „среден“ 3,00	4,0	3,5	5,1	4,7	5,1	5,2
Нетен коефициент на записване на населението в V–VIII клас (%)	82,7	80,5	78,9	76,9	73,5	75,5
Дял на здравноосигурените лица (%)	87,9	85,2	84,4	83,2	83,8	85,1
Постъпили болни за лечение в МБАЛ на 1000 души от населението	163	155	170	178	170	175
Регистрирани престъпления срещу личността и собствеността на 1000 души	18,7	17,6	18,4	18,5	17,5	15,9
Разкрити престъпления срещу личността и собствеността от регистрираните през годината (%)	39,4	27,0	26,8	27,0	25,8	30,4
Дял на висящите наказателни дела (%)	5,8	5,7	5,8	8,3	11,3	7,2
Дял на населението с достъп до канализация, свързано с пречиствателни станции за отпадъчни води (%)	84,8	85,1	86,1	86,2	86,2	n.a.
Емисии на въглероден диоксид в атмосферата (тонове вредни емисии/кв.км)	1613,9	1742,6	1284,1	974,3	1106,3	n.a.
Посещения в кината на 1000 души от населението	1026	1159	1108	1157	1193	1185
Посещения в театрите на 1000 души от населението	177	171	179	218	234	283